

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 05.10.2022
FU-sak: 44/22		Arkivsaknr.:

Endring av forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved UiB

1. Innledning

Den nåværende Forskrift for philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen ble vedtatt av universitetsstyret 29. november 2018.

Gjennom noe tids bruk ser vi nå behov for å gjøre endringer i ph.d.-forskriften, for å fjerne mindre feil og oppdatere reglene for en ph.d.-utdanning som er i konstant endring. I samme prosess ønsker vi å samkjøre språk og struktur i UiB sine tre doktorgradsforskrifter, der det ikke er faglig grunn for at dette skal være ulikt. Det å opprettholde overensstemmelse mellom doktorgradsforskriftene understøtter likebehandlingen av alle doktorgradskandidater tilknyttet UiB, og øker forutsigbarheten for ledelse og stab som bruker forskriftene.

Fakultetene har hatt utkast til endret forskrift til høring i perioden fra 1. april til 30. juni 2022. Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) har mottatt høringsinnspill fra Det humanistiske fakultet (HF), Det psykologiske fakultet (PSYK), Det juridiske fakultet (JUR), Det medisinske fakultet (MED), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) og Det matematisk-vitenskapelige fakultet (MN). Høringsinnspillene er enten skrevet inn i det nye utkastet eller kommentert i dette saksfremlegget. I tillegg har noen enkeltsaker i vårsemesteret ført til at FIA har lagt til enkelte endringsforslag.

Den videre tidsplanen for endring av forskriften er som følger:

- 5. oktober: gjennomgang av høringsinnspill i forskningsutvalget
- 24. november: behandling i universitetsstyret

Vi takker fakultetene for høringsinnspillene. Nedenfor kommenteres substansielle endringer og diskusjoner som følger av forskriftsversjonen som ble sendt ut 1. april.

2. Foreslåtte endringer og kommentarer til paragrafer i forskriften

a) *Læringsutbyttebeskrivelse:* I § 2-1. *Målsetting for ph.d.-utdanningen*, § 5-1. *Vilkår for opptak*, § 6-3. *Veiledningens innhold* og § 9 *Midtveisevaluering* er det lagt inn referanser til ph.d.-programmenes læringsutbyttebeskrivelser.

Endringen er foreslått for å legge til rette for en mer aktiv bruk av ph.d.-programmenes læringsutbyttebeskrivelse ved opptak og gjennomføring av ph.d.-utdanningen.

b) § 3. *Ansvar for ph.d.-utdanningen.* Opplistingen av alle deler av ph.d.-utdanningen der fakultetet selv kan vedta utfyllende regler, er fjernet i tredje avsnitt. Det foreslås at det gis en generell tilgang for fakultetet å vedta utfyllende regler, så lenge disse ikke er i strid med ph.d.-forskriften.

- c) § 3. *Ansvar for ph.d.-utdanningen.* I fjerde avsnitt foreslås det at vitnemål for oppnådd grad utstedes fra fakultetet, fremfor at dette gjøres av rektor og universitetsdirektør. Det foreslås at dette gjøres fortløpende, og ikke under promosjonen.

MED og SV er imot dette forslaget. De argumenterer med at endringen innebærer en overføring av arbeidsoppgaver fra sentralt nivå til fakultetene. Postutsendelse vil føre til økte utgifter for fakultetene. Videre frykter de at promosjonen mister noe av sin status ved at det kun blir det seremonielle diplommet som blir delt ut da, og ikke vitnemålet.

Bakgrunnen for den foreslåtte endringen var at en fortløpende utstedelse vil føre til at kandidatene vil motta autoritativ dokumentasjon på oppnådd grad like etter disputasen. En utstedelse fra fakultetet vil føre til en mindre ombæring av vitnemålene ved institusjonen. I dag blir vitnemål skrevet ut av fakultetet, organisert ved FIA og påført signatur ved rektor/universitetsdirektørens kontor, før utdeling i Universitetsaulaen.

En fremtidig innføring av digitale vitnemål vil fungere like godt uavhengig av hvilken løsning man velger for utsteding av de fysiske vitnemålene.

FU bes spesielt kommentere dette punktet.

- d) § 5-1. *Vilkår for opptak.* I første avsnitt savner HF en nærmere beskrivelse av hva som ligger i de to begrepene «særskilt vurdering» og «likeverdig utdanning». Vi ønsker å være forsiktige med å gi med utfyllende forklaringer i selve forskriften, da vi mener dette kan bryte med språkstilen i en forskrift. Det å oppgi eksempler vil videre kunne legge føringer på saksbehandling senere, som ikke var intensjonen i utgangspunktet. I dette saksfremlegg kan vi likevel prøve å komme med en nærmere beskrivelse. I en søknadsprosess kan man ha søkere som har femårig mastergrad eller tilsvarende, der omfanget på forhånd er bekreftet administrativt eller gjennom NOKUT-godkjenning. Videre kan man ha søkere som har annen likeverdig utdanning, som kan være kortere i antall måneder eller ha en annen oppbygning, og som man umiddelbart ikke kan vurdere som tilsvarende en norsk, femårig mastergrad. Også for slike utdanninger skal det være en åpning for opptak til et ph.d.-program ved UiB, gjennom særskilt vurdering. Det er viktig at det i denne særskilte vurderingen fremkommer at utdanningen er i samsvar med beskrivelsene av kvalifikasjonsrammeverkets nivå 7. Det sistnevnte er derfor skrevet inn i forskriften.

FU bes spesielt kommentere dette punktet.

- e) § 5-4. *Ph.d.-avtalen.* MN ønsker at det ikke bør stilles krav til en egen ph.d.-avtale i forskriften, men at partenes rettigheter og plikter heller kan avtales i for eksempel vedtak om opptak.

Vi mener at innspillet fra MN er betimelig. Det kreves likevel en mer grunnleggende innhenting av fakta og informasjon om praktisk bruk, før vi kan fjerne ph.d.-avtalen fra forskriften. FIA følger opp saken.

- f) § 5-5-3. *Annullering, utestenging og tvungen avslutning ved uredelighet eller fusk på eksamen eller prøver.* Flere fakultetet reagerte på forslag i høringen der det fremgikk at stipendiater ansatt ved UiB ikke kan utestenges fra ph.d.-programmet, men at dette var en sanksjon som kun gjaldt kandidater med ekstern ansettelse. Forslaget er at det ikke kan fattes vedtak om en generell utestenging fra UiB, for de kandidater som er ansatt som stipendiater ved institusjonen. Denne regelen er hjemlet i UH-lovens § 4-8. (3).
- g) § 5-5-3. *Annullering, utestenging og tvungen avslutning ved uredelighet eller fusk på eksamen eller prøver.* I utkastet fremgår det at to typer sanksjoner kan være aktuelle ved uredelighet eller fusk på eksamen eller prøver; utestengelse fra ph.d.-programmet i inntil ett

år eller tvungen avslutning. Tvungen avslutning kan være aktuelt i alvorlige tilfeller av fusk på eksamen eller prøver, noe som fremgår av UH-lovens § 4-13. (3). Flere fakultet spør hva som menes med «alvorlige tilfeller».

Vurderingen av hvorvidt et tilfelle er alvorlig, vil ofte avhenge av konteksten der fusket har skjedd. Vi mener at det kan virke mot sin hensikt å operasjonalisere begrepet «alvorlige tilfeller», eller gi eksempler på hva dette kan innbefatte. En operasjonalisering eller eksemplifisering kan legge føringer på vurderingen som skal gjøres i den konkrete saken, men som ikke var intensjonen i utgangspunktet.

Alvorlige tilfeller av fusk vil forekomme sjelden, og hvis de skulle oppstå, vil eksperter på feltet fra sentraladministrasjonen kunne bistå fakultetene. Vi foreslår at teksten som gjelder tvungen avslutning grunnet fusk på eksamen eller prøver, blir stående som i høringsutkastet fra 1. april.

h) § 7-2. *Opplæringsdelens omfang*. MED har spilt inn at elementer som skal inngå i opplæringsdelen «skal normalt» ikke være eldre enn fem år ved opptaksdato. I høringsutkastet sto her «bør». En endring til «skal normalt» er i så måte en innstramming av muligheten for å inkludere eldre elementer i opplæringsdelen.

i) § 10-1. *Krav til avhandlingen*. Tredje avsnitt i § 10-1. om at avhandlingens hovedkomponent kan være et produkt eller materialsamling, er hentet fra UHR sine veiledende retningslinjer for gradene philosophiae doctor (ph.d.) og philosophiae doctor (ph.d.) i kunstnerisk utviklingsarbeid.

SV-fakultetet har fagmiljøer som ønsker å åpne for ph.d.-prosjekter med andre elementer i avhandlingen enn de fakultetet per i dag åpner for i monografier og artikkelbaserte avhandlinger. Det er ønskelig at enkelte ph.d.-prosjekter har en praktisk innretning. Dagens regelverk knyttet til ph.d.-programmet åpner ikke for praktiske komponenter som deler av selve avhandlingen.

SV-fakultetet fremholder at teksten i avsnittet ikke skal binde ulike fagmiljø til å ta imot slike avhandlinger. Ved å legge til teksten «Fakultetet kan i sine utfyllende regler spesifisere tillatte avhandlingsformer og hvilke vilkår som gjelder» vil fakultetet kunne styre om slike avhandlinger kan leveres, eller ikke.

FU bes spesielt kommentere dette punktet.

j) § 10.3. *Arbeider som ikke godtas*. I høringsutkastet ble det gjort et forsøk på å forenkle tekst i første avsnitt. Den versjonen tok ikke godt nok høyde for at det fortsatt bør være mulig å la en ph.d.-avhandling bygge på noe arbeid som er utført på masternivå. Forslaget ville også kunne skape problemer i tilfeller der flere kandidater samarbeider om artikler, som de inkluderer i sine respektive avhandlinger. Teksten i første avsnitt av § 10-3. i dagens versjon beholdes.

k) § 11-1. *Innlevering av søknad om bedømmelse*. Regelen om at søknad om bedømmelse kan leveres tidligst ett år etter opptak, er en konsekvens av en regel vi har hatt om tilsvarende i § 5-2. *Opptaksvedtak*.

l) § 14-3. *Offentliggjøring*. Endret ordlyd her dreier seg om utsettelse av offentliggjøring grunnet kommersialisering, herunder patentering. Det fremkommer nå eksplisitt at utsatt dato for offentliggjøring også innebærer utsatt dato for disputas, ettersom det skal være en periode på minst to uker der avhandlingen er offentlig. Her i saksfremlegget kan det for praktiske formål opplyses om at en avhandling kan offentliggjøres etter at det er søkt patent. Man trenger ikke vente til søknaden er ferdig behandlet.

- m) § 15-2. *Prøveforelesning*. I tredje avsnitt settes det opp kriterier for hvordan en bedømmelseskomité skal settes sammen. Kriteriene er hentet fra dr.philos.-forskriften (oppdatert i 2021). Bakgrunnen for å omtale bedømmelseskomité for prøveforelesning for seg selv, henger sammen med at i noen tilfeller avholdes prøveforelesningen tidligere enn disputasdatoen, uten tilreisende opponenter.
- n) § 15-2. *Prøveforelesning*. Det er foretatt en tydeligere beskrivelse av rollefordelingen mellom komité og fakultet når det gjelder prøveforelesning.
- o) § 15-3. *Disputas*. MED ønsker at begge kjønn skal være representert blant opponentene. I tilfeller der det er vanskelig å finne opponent av det underrepresenterte kjønn, er det ofte en person av det underrepresenterte kjønn som utpekes som leder av komiteen. Dette er ofte en kvinne, ettersom begge kjønn skal være representert i komiteen. Å være leder av en komité innebærer ofte mye arbeid og er ikke like meritterende faglig sett, som å være opponent, fremholder MED. Vi foreslår derfor regelen «Begge kjønn skal normalt være representert blant opponentene» i avsnitt fire.
FU bes spesielt kommentere dette punktet.
- p) § 15-3. *Disputas*. I sjetten avsnitt understrekes det at dersom en disputas ikke godkjennes, skal en ny avholdes. Ny disputas kan avholdes én gang.

3. Avslutning

Etter behandling i forskningsutvalget, vil FIA lage et nytt utkast til forskrift som vil bli lagt frem for universitetsstyret i møte 24. november.

Utvalget bes spesielt kommentere punktene c, d, i og o.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

Vedlegg:

- Samledokument med fakultetenes hørings svar

15.09.2022/Yngve Brynjulfsen/Marie Eide/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd. dir.)